

בהנאה דהוי חולין, והנה בראב"ד (פי"ח ממעה"ק ה"י) הביא מתוספתא, דהשוחט אשם תלוי בחוץ חייב משום שחוטי חוץ, אבל השוחט חטאת העוף בחוץ חייב אשם תלוי, וכתב הטעם לחלק, משום דחטאת העוף הבאה על הספק אינה ראויה למזבח אלא דמה, אבל בשרה לא (כו' עיי"ש), ותמוה מה צריך לטעמים בזה, הא החילוק פשוט, דאשם תלוי הוי קרבן גמור גם על צד הפטור, משא"כ חטאת העוף דמבואר בסוגיין דעל צד הפטור הוי חולין גמורים, ומש"ה הוי ספק שחוטי חוץ ואיכא רק אשם תלוי וצ"ע.

★ ★

בגמ': ואשם תלוי היינו טעמא דמיתני מקמי דמתיידע לוי, להגן עליו כו'.

ופירש"י, להגין עליו מן היסורין, עד שיודע לו, ואז יביא קרבן חטאת.

כתיב: ואם נפש כי תחטא, ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה, ולא ידע, ואשם, ונשא עונו (ויקרא ה' י"ז). וכתב בס' מקרא מפורש (להגאון ר' יצחק יהודה טרונק ז"ל מקוטנא). דיש להעיר מ"ש דנקט כאן לגבי אשם תלוי, לשון "ונשא עונו" יותר מכל מקום?

ותירין על פי המבואר כאן שאף שהביא קרבן אשם, בניגוד לשאר קרבנות, אינו מכפר עליו לגמרי, אלא בא הוא להגן עליו מן היסורים בינתיים, עד שיתוודע לו, שאז מביא קרבן חטאת על שגגתו.

וזוה י"ל גופא כוונת הכתוב דייקא כאן, "ונשא עונו" שאף שיבא קרבן אשמו, עדיין הוא נושא עונו, שלא נתכפר לו החטא, ומתלי תלוי עליו ועומד, שרק ביני לביני מגין הוא עליו מן היסורים, אבל לכשיתוודע לו אז צריך להביא קרבן חטאת.

דף כ"ה ע"ב

בגמ': מנהגי מילי א"ר אליעזר אמר קרא מכל חטאותיכם לפני ה' וגו' חטא שאינו מכיר בו אלא המקום (-אשם תלוי) יוהכ"פ מכפר וכו'.

במשך חכמה (ויקרא ח' ז') מבאר דכפרת יוהכ"פ הוא על ידי התדבקות נפש ישראל והתקשרותו עם המקור - השי"ת אשר ממנו נופת, וזהו מ"ש בסוף יומא "מה מקוה מטהר את הטמאים", היינו שהמקוה מטהר על ידי השקה,

וכאן מביא דוגמא לזה דביום אחד לא חיישינן לשגגה, דמצינו במעילה י"ד ע"א שהגזברים שלקחו עצים היו מועלים בהם וע"ז אמר שמואל שהיו בונים בחול ואח"כ מקדישים כדי שלא ימעלו בשעת הבניה. ובע"ב שם שואלת הגמרא הכי נמי נעביד בחול, ומתרצת הגמרא אי מכאן ואילך הכי נמי, אלא כי תנו במתניתין בעצים דיומא, דהשתא ליכא למיחש דלמא אתו למזגא עלייהו, הרי שאין חוששין לקלקול דיום אחד, והוא הדין לגבי בבא בן בוטא, שלמחרת יוהכ"פ לא חששו שמא נכשל ביום אחד, ולכן לא הניחו לו להקריב אשם תלוי עכ"ד.

★ ★

במשנה: חייבי כו' שעבר עליהן יוהכ"פ כו' וחייבי אשמות תלויין פטורין.

במשך חכמה (במדבר כ"ט ח') כתב לפי זה לבאר לשון הברכה שמברכין בשמו"ע ביוהכ"פ: "מלך מוחל וסולח לעונינו, ולעונות עמו בית ישראל, ומעביר אשמותינו בכל שנה", ול"ל כלל אשמות עם עונות לומר: "מלך מוחל וסולח לעונינו ולעונות ולאשמות עמו בית ישראל".

אלא דקיימא לן דאין אשם בציבור, והכא קאי על אשם תלוי - שיוהכ"פ מכפר עליו, שאחרי יום הכיפורים שוב אינו צריך להביא, וזהו מ"ש "מלך מוחל וסולח לעונינו ולעונות - עמו בית ישראל", אבל "ומעביר אשמותינו - שלנו ולא של בית ישראל - הציבור, בכל שנה ושנה", שיום הכיפורים פוטר מאשם תלוי שהוא קרבן יחיד.

★ ★

במשנה: חטאת העוף הבאה על הספק, אם משנמלקה נודע, תקבר.

כתב חכ"א בקובץ קול התורה (קובץ נ"ז ע' כ"א): בגמ' מפרש דהיינו דנודע דלא ילדה, ובדין הוא דמותרת בהנאה, ומאי תקבר מדרבנן, ויעוי' בר"מ בפיה"מ שכתב וכל זמן שנודע לה שלא ילדה הרי זו אסורה בהנאה. ולפיכך אמרו תקבר, והוא מה שאמר עליה שעל ספק באתה מתחלתה, כפרה ספיקה והלכה לה ע"כ. משמע דהוי איסור הנאה מדינא, דכיון דבשעת הקרבה עד אחר מיצוי לא נודע, אמרינן כפרה ספיקה ואסורה.

ותמוה דלכאוי' כיון דנודע דלא ילדה הוי חולין כמבואר בסוגיא, דאם משנמלקה נודע בדין הוא דמותרת